

*Решетар О. В.,**викладач кафедри англійської філології факультету іноземної філології
Ужгородського національного університету*

БІБЛЕЇЗМИ В БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. В статті подано огляд тлумачень політичного дискурсу, запропоновано визначення біблеїзмів та проаналізовані лексичні маніфестації біблеїзмів дискурсу британських політичних лідерів.

Ключові слова: дискурс, політичний дискурс, біблеїзми, прагматика.

Постановка проблеми. Протягом кількох тисячоліть Біблія є найвагомим джерелом духовної культури людства, джерелом універсальних, сакральних заповідей та постулатів, що виступають складовими пан-християнської культурної свідомості. Століттями людство наповнювалось біблійською мудрістю, духовними цінностями. Вплив Біблії на формування та розвиток народів важко оцінити, адже з часу виникнення християнства людство започаткувало нову еру свого існування.

Книга Книг є однією з видатних пам'яток світової культури. На її основі більше ніж дві тисячі років формувалась історія, мистецтво, література, норми людської поведінки. Святе Письмо дає уявлення про духовну та матеріальну культуру, про становлення та зміну етичних орієнтирів та суспільних систем, що знаходяться від нас далеко як хронологічно, так і територіально. У західній культурі Біблія має суттєву інтегруючу функцію.

Біблійний стиль, образність, а головне – змістове наповнення мали та матимуть вагомий вплив на мову та літературу.

Вітчизняна наука недостатньо вивчила мову Святого Письма. Попри значну зацікавленість проблематикою в рамках діахронічного вивчення біблеїзмів та їх класифікації (А. Біріх, Ю.А. Гвоздарев, І.Б. Дубровська, О.В. Кунін, Н.П. Матвієва, Е.М. Солодухо), дослідження фразотворчих процесів (А. Біріх, О.В. Кунін, Л.І. Степанова та ін.), функціонування цих одиниць у творах художньої літератури (Є.М. Верещагін, В.М. Мокієнко, О.І. Трофімкіна, В.І. Хазан, І. Харазінська, І.С. Хостай, І.О. Шмелькова), лінгвістичних питань перекладу (Т.А. Малютіна), біблійних алюзій (J.F. Ditsky, M. Shockley, J.E. Tierney та ін.), їх природи та функціонування (R.A. Brower, O. Dugani), вчені не дійшли згоди щодо універсального визначення терміну «біблеїзм».

Серед закордонних учених одним із перших дослідників біблеїзмів був С. Стоффел, який вивчав етимологію біблійних фразеологічних зворотів. Л.П. Сміт, прагнучи встановити тематичні групи фразеологічних одиниць, базуючись на їх змінних прототипах, найчіткіше виділив біблеїзми в окремий клас, однак учений тільки зазначив про існування в англійській мові таких одиниць, не дослідивши їх специфіку.

Відштовхуючись від суті терміна, пропонуємо власне визначення біблеїзму як слова, фразеологічної одиниці або лексеми, яка прямо вживається у тексті Біблії, чи

пов'язана з ним через образ або сюжет, образно інтерпретується, а також характеризується семантичною сталістю значення та духовною цінністю.

Особливе місце займає Книга Книг у Об'єднаному Королівстві. Тривалий час Біблія була найпопулярнішою та найбільш цитованою книгою в Англії, а біблійна символіка закріпилась у свідомості людей. Вплив Біблії на формування та розвиток англійської мови – надзвичайно вагомий. З одного боку, як елемент загальної картини світу, Біблія впливає на формування менталітету, етичних ідеалів та моральних цінностей, з іншого – мова Біблії та система біблійних образів справляють моделюючий вплив на мову.

Вибір політичного дискурсу пояснюється актуальністю питань, пов'язаних із політичною діяльністю та значною інтегрованістю населення в політичні процеси. У політичному дискурсі використання біблеїзмів справляє емоційний, когнітивний вплив на адресата. В контексті британської лінгвокультури вплив Біблії на сучасний політичний дискурс має специфічні риси. Біблія постає мірилом людських цінностей та частиною прагматичних установок нації.

Біблеїзми маркуються на всіх мовних рівнях: фонетичному, морфемному, лексичному, синтаксичному та на рівні тексту. В нашій статті ми представляємо аналіз біблеїзмів у британському політичному дискурсі, здійснений на лексичному рівні.

Основи теорії політичного дискурсу були закладені представниками кембриджської та оксфордської філософських шкіл у 50-их роках ХХ ст. шляхом аналізу лінгвістичного контексту громадської думки. До класичних робіт із даної проблематики належать праці Т.А. ван Дейка, Ю. Габермаса, Р. Барта, Н. Ферклоу, П. Серіо, а також дослідження вітчизняних авторів О.Н. Баранова, О.І. Шейгал, Г.Г. Почепцова. Вивченню дискурсу присвячено багато досліджень, автори яких тлумачать це явище в надзвичайно різноманітних наукових системах.

На нашу думку, найчіткіше визначення належить Т.А. ван Дейку відповідно до якого, дискурс є комунікативним явищем, складовою якого є ще й соціальний контекст, тобто надання інформації про учасників комунікації та процеси сприйняття повідомлень [8]. Британський учений Гай Кук визначив дискурс як «єдність та взаємодію тексту й контексту» [7, с. 33].

О.Г. Алтунян стверджує, що саме політичний дискурс і є сукупністю політичних текстів та усних виступів, обмежених рамками соціуму й часу [1, с. 6]. Продовжує гіпотезу Е.О. Опаріна, зазначаючи, що політичний дискурс поєднує у собі тексти, що були створені та створюються для комунікації в суспільно-політичній діяльності [6, с. 20].

Отож попри те, що політичний дискурс неодноразово був об'єктом дослідження (А.А. Большаков,

Е.В. Ганапольска, М.Н. Грачов, В.Б. Касевич, А.В. Олянич, А.П. Сєдих, Е.С. Храброва, А.П. Чудинов, Е.И. Шейгал, W. Schmidt), різні аспекти британського політичного дискурсу розглядаються у працях Е.В. Будаєва, О.Р. Левенкової, Л.В. Правікової, А.П. Чудинова, Д.В. Шапочкіна, О.И. Шейгал та інших, до цього часу не проводилось дослідження вживання британськими політичними лідерами біблеїзмів, що і визначає **актуальність теми дослідження**.

Мета статті – дослідити лексичні маніфестації біблеїзмів політичного дискурсу британських політичних лідерів.

У протестантському Об'єднаному Королівстві біблеїзми найчастіше зустрічаються в промовах королеви, адже Англійська церква є загальнодержавною та підпорядковується монарху. Реалізація біблеїзмів відбувається у вигляді цитат із Біблійних текстів та перифраз:

«A report to the last Synod concluded with St Paul's encouragement to the Ephesian church to «lead a life worthy of the calling to which you have been called, with all humility and gentleness, with patience, bearing with one another in love, making every effort to maintain the unity of the Spirit in the bond of peace [9]».

«Treat everyone and their families as you would wish to be treated, with respect, humility, loyalty and kindness and they will reward you in equal measures. Look after them and they will follow you to the ends of the earth» [10].

I believe that the Christian message in the words of a familiar blessing, remains profoundly important to us all: «Go forth into the world in peace, be of god courage, hold fast that which is good, render to no man evil for evil, strengthen the faint-hearted, support the weak, help the afflicted, honour the men» [11].

Значна кількість промов політиків – це ствердження християнських цінностей.

Дана тенденція відслідковується також у зверненнях королеви Єлизавети II: «Prince Philip and I are delighted to be with you today to pay tribute to the particular mission of Christianity and the general value of faith in this country» [12].

У британському політичному дискурсі використовуються також переосмислені біблеїзми, що з'явилися у мові на основі біблейських подій, притч, історій, псалмів, тобто прецедент цих текстів другого порядку.

Для Великобританії монархія є символом традицій, непорушності соціального устрою, тому алюзії на біблійні тексти та християнську релігію у промовах королеви підкреслюють стабільність цього інституту влади: «The founder of the Christian faith himself chose twelve disciples to help him in his ministry» [12].

Урядовці, міністри на чолі з прем'єр-міністром здебільшого використовують у своїх промовах біблеїзми в формі цитат та алюзій: «An abhorrence of prejudice based on race, class, gender or occupation is fundamental to the Gospels» [14] – нагадування християнських цінностей.

Приклад цитати з промови Д. Кемерона – алюзія на десять єгипетських страт: «...excessive regulation is not some external plague that's been visited on our businesses» [13].

«Churches and other faith groups make a major contribution in delivering healthcare» [14] – звернення до християнської релігії та церкви.

Британські урядовці досить рідко, лише в неординарних випадках використовують біблеїзми, залишивши це прерогативою королеви. Хоча іноді посадовці застосовують біблеїзми задля увиразнення думки: «Damn it all, you can't have the crown of thorns and the thirty pieces of silver (Aneurin Bevan, Minister of Labour and National Service)» [15].

Однак, значною маркованістю характеризуються сталі словосполучення, а також цілі вирази та фрази, що відносяться до Біблії [4, 93]: «Parliament has survived as an unshakable cornerstone of our constitution and our way of life» [9].

Досить часто у своїх промовах королева закликає до молитви, ба навіть сама промовляє слова молитов: «May God be with all of you, as you assume your responsibilities as the first Members of the National Assembly of Wales, and may He bless your deliberations in the years to come» (Elizabeth II, Parliament Message, 2002) [9]. I hope we all, whatever our faith, can draw inspiration from the words of the familiar prayer: «Teach us Good Lord to serve Thee as Thou deserved: To give and not to count the cost; to fight and not to heed the wounds; to toil and not to seek for rest; to labour and not to ask for any reward, save that of knowing that we do Thy will» [9].

На завершення своєї промови королева історично виголошує благословення членам парламенту: «My Lords and Members of the House of Commons, I pray that the blessing of Almighty God may rest upon your counsels (Elisabeth II, Parliament Message, House of Lords, 2013, 2014) [9]. Good luck and God bless you all» [9].

Висновок. Такими чином, біблеїзми в політичному дискурсі, головна функція якого полягає в маніпуляції, тільки підсилюють вплив завдяки яскравій експресивності та насиченій виразності. Використання біблеїзмів у політичному тексті характеризує належність мовця до певної національної культури. Використання в тексті християнських цінностей сприяє більш проникливому його сприйняттю реципієнтами. Для англійського політичного дискурсу більш характерно використання алюзій та ремінісценцій на біблійні сюжети та цитати. У промовах королеви не зустрічаються інші біблеїзми, окрім прямих цитат із Біблії та навколо біблійних протестантських текстів, що використовуються тільки ситуативно в чітко регламентованих випадках.

Слід зазначити, для політичних діячів характерним є прояв морально-ціннісних понять, застосовуючи лексичні одиниці біблійного походження з метою залучення більшої уваги та отримання більшої довіри.

Отож, у британському політичному дискурсі використання біблеїзмів відбувається в більшості випадків задля рефлексії, а не для емоційного впливу, є надзвичайно продуманим та аргументованим, та прямо опирається на текст Біблії. На нашу думку, перспективним є дослідження політичного дискурсу у зіставному аспекті, наприклад, британського та українського.

Література:

- Алтуян А. Г. Анализ политических текстов. Курс лекций. Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по направлениям и спец. «Политология», «Журналистика», «Связи с общественностью», «Юриспруденция»/ А.Г. Алтуян. – М.: Логос, 2006. – 383 с.
- Бирих А. Из истории русских библейских выражений / А. Бирих, И. Матешич // Русский язык за рубежом. М., 1994. – № 5–6. – С. 41–47.

3. Бетехтина Е.Н. Фразеологические единицы с антропологическим компонентом библейского происхождения в русском и английском языках / Е.Н. Бетехтина // Библия и возрождение духовной культуры русского и других славянских народов. К 80-летию Русской / Северо-Западной библейской комиссии (1915–1995). – СПб.: Петрополис, 1995. – С. 20–31.
4. Верещагин Е.М. Библейская стихия русского языка / Е.М. Верещагин // Русская речь. М., 1993. – № 1 – С. 90–98.
5. Герасимов В.И., Ильин М.В. Политический дискурс-анализ / Политический дискурс: история и современные исследования / В.И. Герасимов, М.В. Ильин // – Сборник научных трудов / РАН. Институт научной информации по общественным наукам. – М., 2002. – № 3. – С. 61–71.
6. Опарина Е.О. Метафора в политическом дискурсе / Политический дискурс: история и современные исследования / Е.О. Опарина // Сборник научных трудов. – М., 2002. – № 3. – С. 20–32.
7. Cook G. Discourse / G. Cook. – Oxford: Oxford University Press, 1989. – 180 p.
8. Van Dijk T.A. From Text Grammar to Critical Discourse Analysis / T.A. van Dijk [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.discourse-in-society.org/teun.html>.
9. Elizabeth II. Parliament Message. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldhansrd/text/1305080001.htm#13050834000162>.
10. Elizabeth II. Message. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.royal.gov.uk/LatestNewsandDiary/Speechesandarticles/2013/TheCountessofWessexspeechattheSovereignsParade9Au.aspx>.
11. Elizabeth II. Christmas Message 2001. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.royal.gov.uk/message/index.htm>.
12. Elizabeth II. Christmas Message 2003. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.royal.gov.uk/LatestNewsandDiary/Speechesandarticles/2003/TheQueendeliversherChristmasMessageattheCommonweal.aspx>.
13. D. Cameron. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.theguardian.com/politics/2013/jan/23/david-cameron-eu-speech-referendum>.
14. Tony Blair. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.theguardian.com/politics/2001/oct/02/labourconference.labour6>.
15. Aneurin Bevan. Speech. [Электронный ресурс] – Режим доступа: www.nyebevan.org.uk/speeches/.

Решетар О. В. Библизмы в британском политическом дискурсе

Аннотация. В статье представлен обзор толкований политического дискурса, предложено определение библизмов и проанализированы лексические манифестации библизмов дискурса британских политических лидеров.

Ключевые слова: дискурс, политический дискурс, библизмы, прагматика.

Reshetar O. Biblical expressions in British political discourse

Summary. The article touches upon different approaches to explanation of political discourse and provides definition of biblical expressions. It focuses upon the study of lexical manifestations of biblical expressions in discourse of British political leaders.

Key words: discourse, political discourse, biblical expressions, pragmatics.